

Křestní jména z matrik

Ve svém příspěvku bych chtěl porovnat současnou skladbu křestních jmen, s tím jak nám jsou známa z matrik. Jako srovnávací materiál jsem použil výzkum Miloslavy Knappové z let 1980-1983 a na straně druhé své výpisy z křestních matrik. Tyto výpisy jsem původně chtěl rozdělit do tří bloků po půl stoletích. Jelikož si však byly navzájem hodně podobné, jak ve skladbě, tak i v pořadí oblíbenosti jednotlivých jmen, pojal jsem je jako jediný celek, ohraničený lety 1700 - 1850.

Co se týká míst z nichž je čerpáno, jedná se převážně o vesnické prostředí, či městečka s obyvatelstvem živícím se zemědělstvím (*Dědice, Měčín, Žinkovy aj.*), ale i o větší Prachatice a Vyškov. Místopisně to jsou okresy České Budějovice, Klatovy, Plzeň - jih a sever, Prachatice, z moravských pak Vyškov a Prostějov. Nevím na kolik je tento vzorek reprezentativní. Je pravda, že z některých míst mám jen pár jmen, ale jsou místa kde jsem genealogicky sledoval celé vesnice, či řadu spřízněných rodů.

Myslím si, že jako ukázka obecných trendů v používání křestních jmen je tento vzorek postačující. Zahrnuje celkem 3104 pokřtěných. Z nich je 1610 mužského pohlaví (52%) a 1494 ženského pohlaví (48%). Na jejich pokřtění bylo použito 112 jmen (63 mužských a 49 ženských). Vzorek z publikace „Rodné jméno v jazyce a společnosti“ obsahuje 135 tisíc osob. Poměr mezi muži a ženami je shodný (52:48). Tyto děti byli pojmenováni 301 mužskými a 331 ženskými jmény. Nejsou zde zahrnuta děcka se jmény orientálního a afrického původu (99 mužských a 70 ženských).

V barokní době byla používána tatřka výhradně jména světců. Nenalezl jsem jedinou ze složenin slovanského původu dnes běžných (*Jaroslav, Miroslav, Vladimír apod.*) Jména slovanského původu v tomto období tvořila jen něco málo přes 7 procent repertoáru, oproti dnešním zhruba 25 až 30 procentům. Z těchto osmi jmen převažovala co do častosti jména světců (*Václav a Vojtěch*).

Velmi patrný byl vliv mariánského kultu u ženských jmen. Jméno Marie se snad i vyskytovalo v nejvíce psaných podobách. (*Mariana, Marina, Marika, Marieta atd.*, dále pak jako *prvé ze dvou či více jmen* : *Marie Magdalena, - Anna, - Terezie, Marie Dorota a další.*) Jméno Marie bylo vůbec nejčastější v tomto období a ve svém množství je i bezkonkurenčně před jakýmkoliv jménem mužským. Celých 25% děvčátek obdrželo toto tradiční jméno, za to v současnosti zažívá svůj úpadek. Je na šestnáctém místě s četností 1,6 %.

U mužských jmen byl patrný vliv nejznámějšího světce českého baroka, Jana Nepomuckého. Měl vliv i na jména ženská. Vyjma poměrně oblíbeného a dnes nejoblíbenějšího jména Jana (*Johanna*), jsem se setkal i s jednou Nepomukou. Jméno Jan bylo mezi mužskými nejčetnější a jako takové vydrželo po dnešní časy. Ne vždy však byl synek obdařen jménem tohoto světce. V matrikách se občas setkáváme s uvedeným přídomkem či příjmením toho kterého světce. (*Jan Nepomucký, Jan Křtitel, Jan Evangelista, ale i Jan Zlatoústý, Kapistránský či dokonce Jan z Boha*). To není pouze u jména Jan (*František - de Paula, - Xaver, - Serafinský, - Salejský, Josef - Pěstoun, - Kalasánský, Karel Boromejský atd.*)

Následující tabulka ukazuje deset nejčetnějších jmen z obou vzorků.

	Jména mužská				Jména ženská			
	1700 - 1850		1980 - 1983		1700 - 1850		1980 - 1983	
pořadí	jméno	%	jméno	%	jméno	%	jméno	%
1	Jan	13,42	Jan	7,57	Marie	25,03	Jana	6,9
2	Josef	11,93	Petr	7,55	Kateřina	13,12	Lucie	6,1
3	Matěj	10,93	Martin	6,81	Anna	10,84	Petra	5,6
4	František	6,83	Tomáš	6,68	Růžena	6,29	Lenka	5,3
5	Václav	6,71	Jiří	6,11	Terezie	5,49	Kateřina	4,7
6	Vojtěch	4,97	Michal	5,46	Alžběta	5,22	Martina	3,5
7	Jakub	4,47	Pavel	4,67	Barbora	4,69	Veronika	3,3
8	Vavřinec	3,48	Lukáš	4,63	Magdalena	3,08	Eva	3,0
9	Tomáš	3,23	David	3,55	Eva	2,54	Hana	3,0
10	Pavel	2,98	Miroslav	2,57	Jana	2,41	Michaela	2,9

Z tabulky je zřetelný posun k mnohem širšímu repertoáru jmen. To potvrdí i další tabulka, která zachycuje % dětí pojmenovaných jmény na 1. až 5. pořadí, 6. až 10. a 11. až 20. Na 11. až 20. pořadí jsou v mém vzorku pro zajímavost jména : Martin (2,86%), Bartoloměj, Šimon, Antonín, Jiří, Ondřej, Petr, Karel, Lukáš a Vít (0,99 %). U žen pak : Anežka (2,35%), Dorota, Josefa, Rozálie, Františka, Uršula, Veronika, Markéta, Žofie a Zuzana (0,67 %).

pořadí	Mužská jména		Ženská jména	
	1700 - 1850	1980 - 1983	1700 - 1850	1980 - 1983
1. - 5.	49,81 %	34,72 %	60,78 %	28,60 %
6. - 10.	19,13 %	20,90 %	17,94 %	15,66 %
11. - 20	18,88 %	19,73 %	14,86 %	18,29 %
ostatní	12,18 %	24,65 %	6,42 %	37,45 %

Dříve tedy a to díky Marii zvláště u žen, zbyl po dvaceti nejčastějších jménech jen minimální prostor na jména ostatní, tedy nečastá a ojedinělá. Dnes nejsou tak propastné rozdíly mezi jmény na rozdílných pořadích. To je samozřejmě dané nesrovnatelně větší šíří repertoáru neomezujícího se jen na jména biblická a světecká.

Zvláštní kapitolou jsou jména, která se v celém množství vyskytují jen několikrát, nebo pouze jednou. Převážně německé Prachatice přispívají do repertoáru jmény Gerhard, Robert, Herrman, Hugo, Anastázie, Gertruda, Matylda. I vesnické prostředí nám přispívá nečastými jmény : Otýlie, Filomena, Juliána, Justina, Helena, Leonard, Tobiáš či Řehoř.

Moravské Dědice přidávají Metoděje (*nedaleko se nalézá cyrilometodějská studánka s kapličkou*), ale i Pankráce, Teklu, Libora, Panteona, Mořice, Hypolita, Fabiána, Viktorii a Floriana. Podvkrát se zde v jedné rodině vyskytuje jméno Lucie. Kdybychom vzorek rozšířili o dalších padesát let, byl by zde obohacen i o jednoho Klementa (23.11.1896). Dědický kaplan dvakrát v roce 1756 zapisoval jméno „Theola“. Snad byly v českém prostředí tyto dívky nazývány libozvučněji Božena, či Bohunka. Skutečnou raritou je ženské jméno Balbína (*Lhenice*), byť i toto jméno nevyčnívá z celkového trendu. Balbína byla svěřice zemřelá roku 130.

Literatura a prameny :

- Knappová Miloslava Rodné jméno v jazyce a společnosti Academia 1989, Praha
- Matriky z SOA Plzeň, Praha, Třeboň a MZA Brno.